

BILTEN

DVE NEDELJE U SVETU ENERGETIKE

Lavirinti mrežnih pravila

Lord Mogg: „
“Pakleno težak posao osloboditi se starih pravila i primeniti nova.”

Klimatska politika u upravljanju EU Energetskom unijom

Ključne teze iz nacrta izveštaja o Upravljanju evropskom energetskom unijom

Poljska nema nameru da odustane od uglja

Polemika poljskog ministra i Maroša Šefčoviča

Evropski poslanici propustili priliku da ojačaju EU klimatski budžet

Eksperti se bore sa lavirintima mrežnih pravila za električnu energiju

BRISEL - Evropa već ima „nacrt svog elektroenergetskog tržišta“, koji tek nešto kasni iza planiranog roka izrade ... i komplikovan je onoliko koliko je to zakonodavstvo EU“, saznaje i piše portal **EurActiv**.

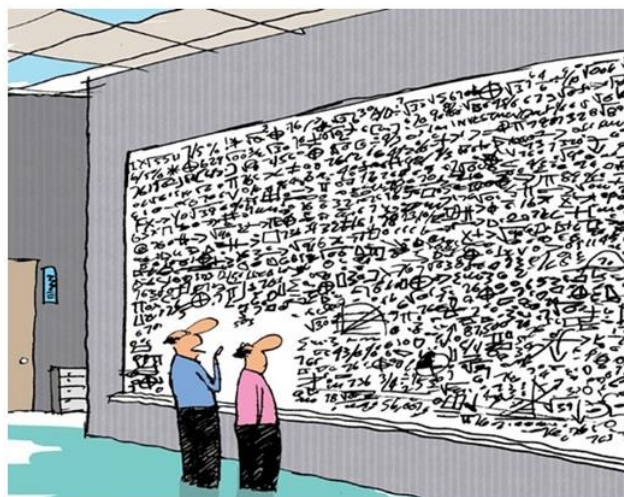
Plan o novom dizajnu elektroenergetskog tržišta, obelodanjen prošlog novembra, predstavlja ugaonik projekta formiranja evropske Energetske unije, koji obećava da će staviti potrošače na mesto vozača. Cilj je formiranje pan-evropskog elektroenergetskog tržišta koje će biti spremno da primi rastuće količine naizmjenične energije dobijene iz obnovljivih izvora i da omogući potrošačima da reaguju uporedo sa promenama cena.

Matice i vijci iza tih planova su tzv. „mrežna pravila“ koja određuju način trgovine električnom energijom između brojnih operatera prenosnih sistema na Starom kontinentu.

Zakonodavni okvir toga je skoro zaokružen, kaže za EurActiv Klaus-Dieter Borchardt, direktor za unutrašnja tržišta energije u Evropskoj komisiji.

Složeno zakonodavstvo

Regulatori i mrežni operatori zaduženi za implementaciju mrežnih pravila sastali su se početkom maja u Briselu da bi se dogovorili oko formiranja jedinstvenog evropskog tržišta električne energije do kraja 2018. Međutim, čak i regulatori iz Brisela priznaju da su zbunjeni složenošću ovog zakonodavstva.

„Šta ovde nije jasno?“

„Ljudi, pa ni ja sam, ne razumeju do detalja ova pravila,“ kaže u šali Borchardt. Dodaje da je tek video prvi nacrt tog materijala čiji je cilj da usmerava korisnike kroz zakonodavnu maglu koja okružuje mrežna pravila. Računajući na trend sve veće decentralizacije sistema, za očekivati je da će sve više učesnika morati da znaju gde im je mesto u novom regulatornom okruženju.

„Lokalne grupe, od kojih bezmalo svi nastoje da pokrenu svoj prvi zajednički projekat, nemaju vremena da lutaju po lavirintima mrežnih pravila,“ kaže Josh Roberts advokat za pitanja životne sredine koji zastupa građanske projekte za lokalnu proizvodnju zelene energije.

Osam pravila mreža

Trenutno postoji osam mrežnih pravila moraju da u celini budu implementirani. Prva koja su stupila na snagu, u avgustu 2015., bile su smernice o Dodeli kapaciteta i upravljanju zagušenjima (CACM), koja određuju pravila o korišćenju prekograničnih prenosnih linija. Taj set pravila leži iza spora oko nefunkcionalnog veleprodajnog tržišta električne energije Nemačke, Austrije i Luksemburga.

Krajem ovog meseca jedan apelacioni odbor treba da reši spor na nemačko-austrijskoj granici. Ono što je u pitanju je budućnost jedinstvene cene električne energije za najveće područje Evrope - pa samim tim i problem koji treba da odgovori na sudbinu suštinskog dizajna unutrašnjeg evropskog tržišta energije.

Lord Mogg: „Pakleno težak zadatak“

Problem je u tome da nivo detalja u pravilnicima o budućem evropskom elektroenergetskom sistemu ne muči samo proizvođače energije. Čelnik Saveta evropskih energetske regulatora (CEER), Lord John Mogg, osvrćući se na ono što vidi kao veliki jaz unutar regulatornog okvira koji se trenutno gradi u Evropi, kaže da će biti „pakleno težak posao osloboditi se starih pravila i primeniti nova.“

„Mi nemamo mogućnosti da menjamo (pravila) ni u jednoj brzini, zbog složenosti procesa u EU,“ upozorava Lord Mogg.

Evropska unija je, naime, naklonjena opciji „povezivanja stvari“ preko detaljnih pravila, umesto davanja generalnih principa koja bi regulatori sledili. „Ako bi postavili samo opšte usmeravajuće principe, oni ne bi bili dovoljni da razviju integrisano evropsko tržište, jer su razlike između zemalja članica prevelike,“ kaže Borchardt. „Svakome mora biti jasno da smo je na početku procesa odlučeno da se ide na detaljnija pravila,“ dodaje on.

Nemačka i Austrija razdvajaju tržište električne energije

BEČ - Operatori elektroenergetskih sistema Nemačke i Austrije razdvojiće trenutno spojeno tržište električne energije od 1. oktobra 2018., sa ciljem omogućavanja većeg prenosa, manjih troškova i manjih tehničkih rizika, objavili su regulatori dveju zemalja.

Robusna trgovina između ta dva dobro integrisana tržišta, koja su spojena 2002., će se zadržati. Očekuje se da će oko 4,9 GW prekograničnih kapaciteta biti dostupno na aukcijama, a još kapaciteta biće dostupno putem centralno-zapadne regionalne procedure za alokaciju kapaciteta.

Veliki potrošači struje u Austriji bili su protiv razdvajanja jer imaju optimalne troškove za energiju. Austrijske elektrane će nastaviti da pružaju usluge nemačkoj mreži, a do 2024. godine izgradiće se i novi dalekovod između dveju zemalja, objavio je **EMP**.

Brisel: Što pre implementirati pravila

Sama Evropska komisija teži da mrežna pravila budu implementirana pre nego što ovaj drugi paket zakonodavstva bude finalizovan. To znači da jedinstveno evropsko tržište električne energije bude kompletirano, a prvobitan plan je bio da to bude u 2014. godini.

Samim tim nameće se pitanje kada će „novi nacrt tržišta električne energije“ ugledati svetlo? „I dalje nam ostaju tri godine pre stupanja na snagu najnovijih promena u dizajnu tržišta, a te promene takođe zahtevaju prav godina za implementaciju,“ kaže Borchardt.

Background

Predlog Evropske komisije o dizajnu EU tržišta električne energije objavljen je 30. novembra u sklopu Zimskog paketa zakonodavstva EU. EK je obećala „novi dogovor za potrošače“ ističući da će novi dizajn tržišta obuhvatiti sve oblike regulacije cena. Potrošači će biti suočeni sa promenama cena, ali istovremeno osposobljeni da reaguju na njih, na primer smanjujući potrošnju u špicevima i kupujući kilovat-časove kada su potrošnja i cene niske

Klimatska politika u upravljanju evropskom Energetskom unijom

BRISEL - Portal Evropskog parlamenta objavio je 17. maja ključne teze iz nacrtu izveštaja o Upravljanju evropskom energetskom unijom, vezane za klimatsku politiku i zaštitu životne sredine, predstavljen referentnim komitetima ovog vrhovnog zakonodavnog organa Evropske unije.

- Evropska unija mora da uvaži pretnje od globalnog zagrevanja i uspostavi jak sistem upravljanja koji će odraziti obaveze koje je prihvatila u okviru Pariskog sporazuma. U tom cilju, ovaj izveštaj o rukovođenju energetskom unijom traži usvajanje zasebnog EU budžeta za suzbijanje emisija ugljendioksida, uračunavajući maksimalne količine gasova efekta staklene bašte (GHG) koje EU može da emituje radi dostizanja cilja ograničenja povećanja zagrevanja planete na 1.5°C do kraja veka.

- Izveštaj poziva Komisiju da razmotri „loš odnos“ prema metanu u klimatskoj politici: S obzirom na visok potencijal za globalno zagrevanje i kratak atmosferski vek trajanja metana, Unija bi trebalo da brzo razmotri relevantne političke opcije i donese sveobuhvatnu Strategiju za metan. CO2 budžet i strategije za metan trebalo bi da budu osnova za pouzdano dugoročno planiranje do 2050.

- U cilju zadržavanja globalnog zagrevanja ispod 1.5°C, neto nulta emisija, visoko energetski efikasna i u potpunosti na obnovljivu energiju zasnovana ekonomija mora da bude realizovana najkasnije do 2050. Kao posledica toga, snažno i inkluzivno upravljanje idu uporedo sa ambicioznijim jačanjem ciljeva za 2030. vezanim za energetsku efikasnost i obnovljive izvore energije.

- U kontekstu smanjenja troškova izgradnje tehnologija za OIE, krajnje je vreme da se iskoriste potencijali svakog od učesnika uključenih u energetsku tranziciju: gradova i regiona, građana, investitora, biznisa itd. Rukovođenje, stoga, treba da mobilize i koordinira sve te aktere. Time će se smanjiti i geopolitički rizici kroz smanjenje naše uvozne zavisnosti i ujedno preko rasta proizvodnje zelene energije otvoriti milioni dodatnih radnih mesta u Evropi.

- Izveštaj takođe trasira put buduće prekogranične saradnje putem makro-regionalnih partnerstva. Ona imaju potencijal da donesu troškovno-optimiziranu gradnju pametnih mreža, obnovljivih kapaciteta i energetske efikasnosti. Severna mora, Baltičko more, Jugoistočna Evropa, Centralno-zapadna Evropa, Mediteranski basen su geografska područja gde susedne države mogu osetno da dobiju putem međusobne saradnje. Takva makroekonomska partnerstva će identifikovati OIE projekte od interesa za Energetsku uniju, a Komisija treba da uspostavi ciljanu finansijsku platformu kako bi ih podržala.

- EU mora da povрати poverenje građana preko pouzdane EU legislative, potpune transparentnosti, obavezujućih ciljeva i pan-evropskih investiranja u sektore koji će poboljšati svakodnevni život građana, kao što je obnova stambenih objekata i elektrifikacije saobraćaja. Višeslojno upravljanje sadržano u tom izveštaju će samim tim pomoći zemljama članicama da dostignu te ciljeve.

Akcija institucionalnih investitora za suzbijanje emisija metana

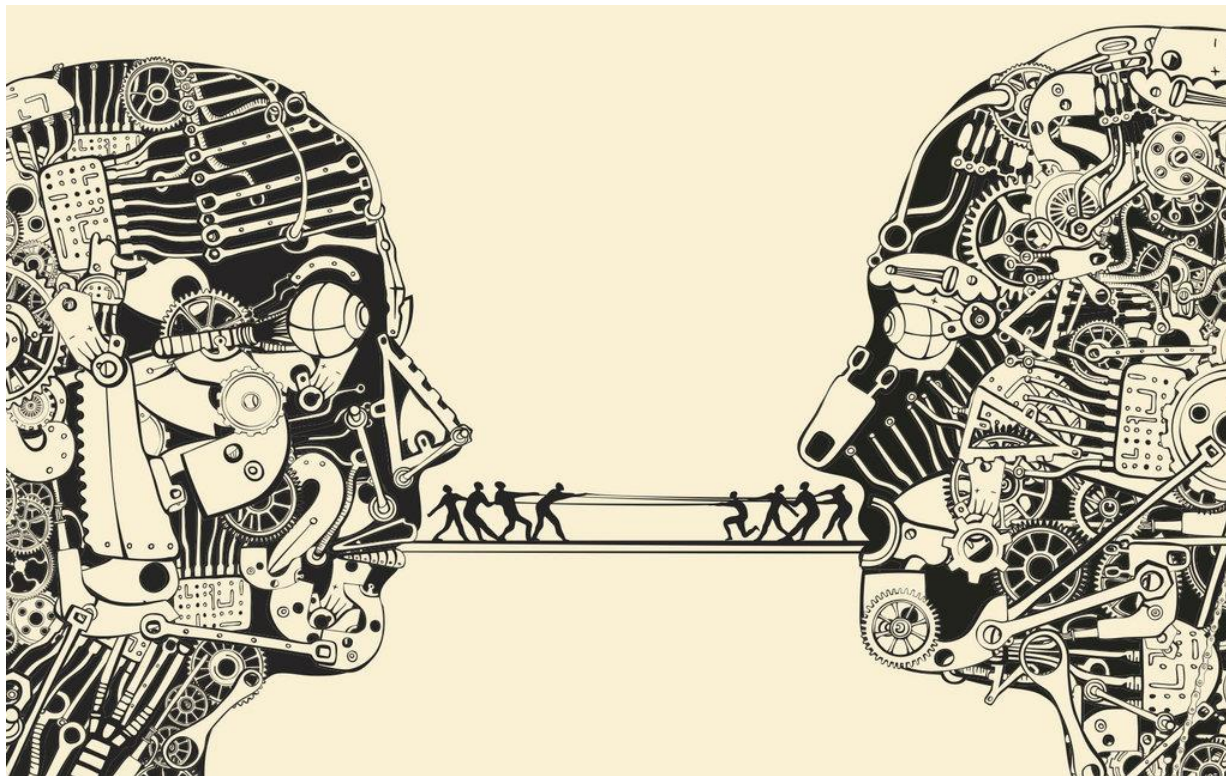
LONDON . Globalna grupa od 30 vodećih institucionalnih investitora (osiguravajuća društva, penzioni fondovi, investicioni fondovi, fondacije, investicione kompanije) pod koordinacijom organizacije PRI (Principi odgovornog investiranja), u kojoj vlasnici fondova i finansijski menadžeri koji rukovode sa ukupne preko tri biliona dolara, najavili su novu inicijativu koja treba da podstakne naftne i gasne kompanije širom sveta da pokrenu ili poboljšaju mere namenjene smanjenju emisija metana.

Poljska nema nameru da odustane od uglja

VARŠAVA - Nadanja vlade Poljske da će dobiti poseban tretman kod Evropske unije za svoju privredu energetskeki zavisnu od uglja mogu biti razbijena zbog strogog opredeljenja ovog bloka da ograniči proizvodnju „prljavih goriva“, piše **Bloomberg**.

Najveća privreda u istočnom delu EU mora da gradi dodatne elektrane na uglj kako bi izbegla nestašice u snabdevanju električnom energijom i samim tim ekonomsku krizu, rekao je prošle nedelje na jednom skupu ministar privrede Poljske Krzysztof Tchorzewski. Na istom skupu dobio je odmah odgovor od potpredsednika EU zaduženog za formiranje energetske unije, Maroša Šefčoviča - da Brisel neće dozvoliti subvencije za elektrane na uglj.

Poljska 80 odsto energije dobija iz uglja

Vlada u Varšavi kaže da bi morala da investira 200 milijardi zlotā (52 milijarde dolara) ako bi tu zavisnost želela da smanji na 50% do 2050. Vlada za sada planira da do 2025. doda svom energetsom potencijalu još 100 gigavata kapaciteta iz TE na uglj, uz investiciju od 60 milijardi zlotā. Vlada takođe želi da uspostavi mehanizam tržišta kapacitetima kojim bi plaćala proizvođačima zadržavanje TE u rezervi, što bi do 2027. dodalo računu još 26 milijardi zlotā. Dakle pozicije Varšave i Brisela po ovom pitanju su radikalno oprečne.

Eksperti ne veruju da će Komisija odobriti Poljskoj mehanizme kapaciteta kojima bi iz državne kase proizvođači dobijali mesečno 3 milijarde zlotā za držanje elektrana na „mrtvoj straži“, ali smatraju da će vlada nekako pronaći način da počne gradnju novih TE na uglj.

Za sada, umesto odgovora i dogovora, dve strane jedna drugoj upućuju pitanja. Šefčovič: „Dali investiramo u pravu tehnologiju, da li investiramo u nešto što će za 15 do 30 godina biti relevantno. Tchorzewski: „Ako smo 80% oslonjeni na uglj za proizvodnju električne energije, kako to možemo promeniti? Da ne kažem, zašto bi to radili?“

Evropski parlament želi ambicioznije klimatske ciljeve za 2030.

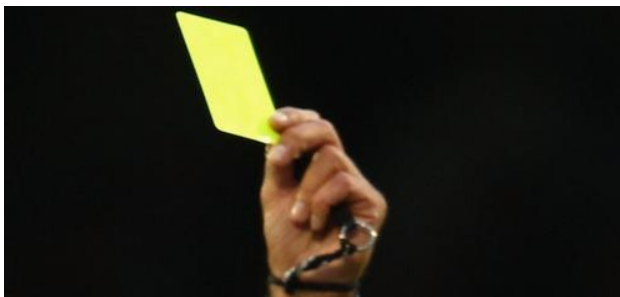
BRISEL - Dok Evropska komisija želi da najmanje 27% energije proizvedene u 2030. bude iz obnovljivih izvora, finalni izveštaj od lica zaduženog da se u ime Evropskog parlamenta bavi ovim pitanjem, Španca Hosea Blanka podiže ovaj cilj na 35% i traži ponovno uvođenje obavezujućih nacionalnih ciljeva.

Komisijin predlog takođe ne obuhvata ciljeve za sektor transporta, dok dokument pripremljen za Evropski parlament traži da se oni vrata i sugeriše cilj od 12% udela goriva iz obnovljivih izvora u tom sektoru, koji je ujedno i jedan od najsporijih kada je reč o dekarbonizaciji, prenosi madridski *El Pais*.

Izveštaj Hosea Blanka najpre mora da odobri komitet za energiju Evropskog parlamenta, a potom i plenum.

Brisel: Osam zemalja opomenuto zbog neprimene propisa o alternativnim gorivima

BRISEL - Evropska komisija je zatražila od vlada Mađarske, Slovenije, Holandije, Portugalije, Irske, Finske, Letonije i Kipra da u potpunosti uključe u svoja zakonodavstva EU pravila o razvoju mreže za alternativna goriva (Direktiva 2014/94/EU), objavljuje 17. maja portal *europa.eu*.

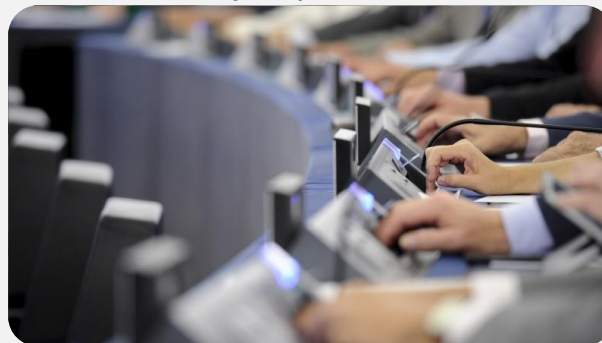
Osnovni smisao ove Direktive je da uspostavi zajednički okvir za formiranje potrebne infrastrukture za alternativna goriva u Evropi, kako bi se smanjila trenutna zavisnost od nafte, a time i negativan ekološki uticaj gasova emitovanih sagorevanjem derivata nafte. Samim tim i ispunjenje Strategije za mobilnost s niskim emisijama, koju je komisija usvojila u junu prošle godine.

Direktiva 2014/94/EU određuje donju granicu zahteva za gradnju potrebne infrastrukture za alternativna goriva, uključujući mesta punjenja baterija za vozila na električnu energiju i pumpe za prirodni gas i vodonično gorivo.

Evropski poslanici propustili priliku da ojačaju EU klimatski budžet

BRISEL – Evropski poslanici nisu u glasanju 15. maja izglasali poboljšani predlog klimatskog budžeta Evropske komisije u okviru „Junckerovog investicionog plana“, odbacivši tako mogućnost usvajanja ambicioznijeg cilja za energetska efikasnost i za prekid podrške fosilnim gorivima, objavljuje portal ekološke organizacije *World Wide Fund*.

Dok su podržali predlog Komisije o uključenju cilja udela klimatskih troškova od 40% ukupnog budžeta, poslanici su potpuno ignorisali rezultat glasanja Komiteta za industriju Parlamenta od 3. aprila, čiji su članovi zahtevali da 20% klimatskog cilja bude usmereno na podršku projektima energetske efikasnosti. Ovaj prilično nezapažen i zanemaren detalj će odložiti primenu Junckerovog plana do 2020. i povećati mu budžet za pola biliona evra. Trijalog između tri pomenute institucije počeo odmah posle glasanja, piše WWF.

Komentarišući glasanje, viši ekonomista u organizaciji WWF Sebastjan Godino rekao je da bi „Junckerov plan trebalo da bude korišćen za klimatsku akciju, a ne za klimatsku destrukciju. Sa današnjim glasanjem, Evropski Parlament se pokazao beskoisnim kada su u pitanju klimatske promene: oni su odbacili cilj za projekte energetske efikasnosti, dok su zadržali podršku projektima fosilnih goriva, nespojivim sa Pariskim klimatskim sporazumom koji su glasno podržali. Slivanjem gomile javnih sredstava u neodržive projekte poput gasne infrastrukture, u vreme kada se smanjuje potrošnja gasa u EU, predstavlja apsolutni besmislicu,“ konstatovao je on.

Poljska traži kažnjavanje Gasproma – i da proda skladišta gasa

VARŠAVA - Poljska državna kompanija za naftu i gas (PGNiG) pozvala je 18. maja Evropsku komisiju da zauzme čvrst stav u istrazi protiv Gasproma zbog sumnje u zloupotrebi monopolističkog položaja, tvrdeći da ruska kompanija mora da plati kaznu i proda imovinu.

Evropska komisija saopštila je u martu da bi ustupci koje je Gasprom ponudio vezano za istragu o korišćenju dominantne pozicije u snabdevanju gasom u srednjoj i istočnoj Evropi mogli da reše ovaj spor, ali je zatražila mišljenja „oštećenih“ zemalja.

"Evropska komisija trebalo bi da finansijski kazni Gasprom i osigurati ravnopravnu konkurenciju na tržištu prirodnog gasa", objavila je prošlog četvrtka poljska kompanija. Glavni izvršni direktor Piotr Wozniak izjavio je na konferenciji za novinare da je PGNiG "izračunao smo svaki cent koji je preplatio za gas," ne ulazeći pri tom u konkretne cifre.

Iz PGNiG-a takođe smatraju da Gasprom - u cilju onemogućavanja buduće zloupotrebe položaja na tržištu - mora da proda kontrolne udele u kompanijama koje su vlasnici ključne gasne infrastrukture u EU, uključujući gasovod Džamal-Evropa, gasovodnu konekciju Opal i podzemno gasno skladište Katarina u Nemačkoj. Wozniak je napomenuo da je PGNiG poslednji tržišni učesnik koji je dao povratne informacije EU u slučaju protiv Gasproma. "Gotovo svi se donekle slažu oko potrebe prodaje infrastrukture", naveo je on.

Reuters

Nafta blizu da izgubi ulogu u određivanju cena prirodnog gasa – Citigroup

LONDON – Uticaj cena nafte na vrednovanje prirodnog gasa u evropskim gasnim habovima slabi i blizu je trenutka kada neće imati nikakvog uticaja u dugoročnim ugovorima, kaže Chris Main, strateg za energetska tržišta u investicionom finansijskom kolosu Citigroup.

Main je na prošlonedeljnoj tradicionalnoj konferenciji o prirodnom gasu Flame, u Amsterdamu, rekao da je Evropa „blizu momenta“ kada će nestati uticaj cena severnomorskog naftnog brenda Brent na određivanje cena prirodnog gasa na spt tržištima i kada će američke veleprodajne cene gasa imati veći uticaj na evropske habove. Main je rekao da cene prirodnog gasa u Evropsoj uniji mogu samo da idu na dole u narednih šest do 12 meseci.“

EU regulator odobrio Francuske i Portugalske energetske šeme

BRISEL - Evropska komisija je 15. maja dala zeleno svetlo Francuskoj za državnu pomoć jednoj elektrani na prirodni gas u Bretanji pod uslovom da njen investitor, Elektroenergetska kompanija Bretanje (CEB) ne prodaje proizvedenu energiju bilo kojoj kompaniji sa udelom iznad 40% na francukom tržištu proizvodnih kapaciteta.

S druge strane, posle ispitivanja koja su trajala četiri godine, Evropska komisija je odobrila odluku Portugalije da poduži koncesiju za hidroelektrane kompaniji Electricidade de Portugal (EDP). „Kompenzacije koje plaća EDP za produženje koncesija za hidroenergiju su u skladu sa uslovima na tržištu,“ saopštio je izvršno telo EU. **Reuters**

Ustavni sud Hrvatske dao potrošačima energije pravo da se "otcepe"

ZAGREB - Posle 15 godina, koliko se slučaj vuče po sudovima u Hrvatskoj, Ustavni sud je presudilo potrošačima pravo na izdvajanje iz zajedničkog sistema za potrošnju energije u zgradama, jer nije našao ništa sporno u presudi Vrhovnog suda na tu temu, piše u ponedeljak **Večernji list**.

Time je odbijena žalba Gradske plinare Zagreb (GPZ) protiv te presude prema kojoj distributer ne može potrošaču u višestambenoj zgradi nametnuti obavezu da bude priključen na sistem centralnog grejanja preko zajedničke gasne kotlarnice distributera GPZ, jer bi to predstavljalo "nesrazmeran teret za potrošača" i imalo karakter "nepoštenog postupanja".

Distribucija gasa smatra se javnom uslugom, a s obzirom da to njena priroda dopušta, njena prodaja mora da se obračunava prema potrošnji. Potrošač ima pravo izdvajanja iz tog sistema, odnosno raskida ugovora, na svoj trošak, kada to isključenje ne šteti ostalim korisnicima ni distributeru. Večernji piše da je Vrhovni sud presudio (a Ustavni to sada podržao) da potrošač ne mora da plati račun za koji je traženo izvršenje, jer ne odražava stanje obračuna gasa prema stvarnoj potrošnji već prema površini stana, iako ima brojilo. Presuđeno je da, pošto se izdvojio, vlasnik stana više nije u obavezi da plaća potrošnju gasa prema površini stana već prema stvarnoj potrošnji.

EU zemlje podržale zaoštrene uslove kontrole vozila

BRISEL- Članice Evropske unije složile su se (12. maja) da prihvate predlog novih pravila kontrole ekološke ispravnosti vozila, uprkos otpora Nemačke, saznaje **Reuters** u izvorima EU. Nacrt teksta oko koga su se dogovorile zemlje članice, u koji je uvid imao Reuters, obuhvata davanje mandata Evropskoj komisiji da odreže kazne u visini do čak 30.000 evra po vozilu, proizvođaču automobila koji vara sistem kontrole.

EU diplomate kažu da je Nemačka bila nevoljna da odobri veća ovlašćenja u ovom industrijskom sektoru Briselu, uprkos činjenici da je čitav slučaj aktiviran posle skandala sa otkrivenom ugradnjom softvera za varanje pri kontroli izduvnih gasova u dizel vozilima Folksvarena na američkom tržištu.

Nacrt novih pravila treba 29. maja da razmotre još ministri privreda EU, pre nego što ona budu prosleđena na odobrenje Evropskom parlamentu i Savetu Evrope.